
DIAGNÒSTIC DEL FENOMEN DE CONSUM DE DROGUES A REUS

Document tècnic dirigit a:

Regidoria de Salut Pública i Ciutadania. Ajuntament de Reus.

Elaborat per:

8 d'octubre de 2020

Índex

1. Introducció	3
2. Metodologia	4
Indicadors directes	4
Indicadors indirectes	4
Guies validades per tal d'estructurar un anàlisi de serveis de la ciutat de Reus front el fenomen de consum de drogues.	5
3 Anàlisi de dades. Del fenomen global a la realitat local	6
Indicadors directes	6
Indicadors indirectes	11
4 Diagnòstics de punts crítics i propostes estratègiques	18
5. Referències bibliogràfiques.....	27

1. Introducció

L'avaluació diagnòstica del fenomen de consum de substàncies psicoactives (legals i il·legals) és una tasca difícil de validar, ja que, es tracta d'un fenomen molt complex i moltes vegades invisibilitzat pels propis actors socials (il·legalitat i estigma). Per tal de poder aproximar-nos a aquesta realitat per una banda disposem dels indicadors directes (enquestes de consum poblacionals, escolars, etc.) i per altra comptem amb indicadors indirectes com les dades d'accés (inici de tractament, urgències hospitalàries, etc.) a centres de especialitzats que poden facilitar una aproximació a la realitat del fenomen.

La millora de l'avaluació de la prevenció a nivell comunitari ha millorat la comprensió dels factors ambientals i socials que permeten als investigadors contribuir a l'estudi del fenomen de consum d'alcohol i drogues il·lícites, portant a una comprensió més sofisticada de com implementar estratègies basades en l'evidència en entorns socials i culturals específics. La dependència a les drogues té uns costos enormes per a la societat en termes de salut directa i indirectament, també conseqüències socials: laborals, accidents de trànsit i domèstics relacionats amb l'ús de drogues, delictes i costos judicials; despeses d'atenció sanitària relacionades amb malalties que poden desenvolupar-se en relació a la dependència de substàncies (VIH, hepatitis i altres malalties, incloses els trastorns mentals) i també morts per sobredosi. La majoria d'aquests costos són difícils de quantificar, però els pocs estudis disponibles indiquen que a existeix correlació directa.

Per tal d'avaluar l'estructura de serveis a nivell local i diagnosticar problemes a partir de la resposta donada utilitzarem guies internacionals validades que ens proporcionaran *check-lists* molt útils per orientar les intervencions.

2. Metodologia

Per tal de realitzar aquest informe diagnòstic ens hem basat en l'anàlisi creuada de dos tipus d'indicadors:

INDICADORS DIRECTES

La principal font d'indicadors directes d'aquest diagnòstic és l'Informe SIDC (2019) (Sistema d'Informació Drogodependències de Catalunya) el qual recull els dades de les enquestes que realitza el Plan Nacional sobre Drogas EDADES (2017) i ESTUDES (2018) i que respon al mateix temps als informes de l'Observatori Europeu sobre drogues a nivell estatal i autonòmic. Aquest document també recull minuciosament tots els indicadors indirectes que utilitzarem per a l'anàlisi diagnòstic. També utilitzarem dades de l'ESCA (2019) (Enquesta de Salut de Catalunya) i els resultats de l'enquesta PLANET REUS a població de centres d'educació secundària a Reus i l'estudi del gabinet CERES ([Com afrontem la ciutadania la pandèmia del coronavirus? Panell/Onada 5](#)).

INDICADORS INDIRECTES

La Delegació de Govern per al Pla Nacional sobre Drogues promou l'obtenció d'informació sobre els problemes relacionats amb les drogues en base a diferents indicadors. La informació d'aquests indicadors hauria d'ajudar a dissenyar i avaluar, sobre la base de el coneixement, intervencions relacionades amb el consum de drogues, i contribuir en últim terme a millorar la salut de la població.

- Indicador «Admissions a tractament per consum de substàncies psicoactives».
- Indicador «Urgències Hospitalàries en consumidors de substàncies psicoactives».
- Indicador «Mortalitat per reacció aguda a substàncies psicoactives».
- Infeccions en consumidors de drogues.

GUIES VALIDADES PER TAL D'ESTRUCTURAR UN ANÀLISI DE SERVEIS DE LA CIUTAT DE REUS FRONT EL FENOMEN DE CONSUM DE DROGUES.

Segons les següents guies, plans d'acció i documents tècnics de recomanacions de bones pràctiques, el **municipi de Reus aconsegueix gairebé en la seva totalitat les recomanacions internacionals i nacionals respecte a la minimització de les conseqüències adverses per la salut relacionades amb el consum de drogues.**

- Plan de Acción sobre Adicciones | 2018 – 2020 (PNSD 2020) META 1. HACIA UNA SOCIEDAD MÁS SALUDABLE E INFORMADA OBJETIVOS ESTRATEGIA NACIONAL SOBRE ADICCIONES 2017-2024 ÁREA DE ACTUACIÓN 3: REDUCCIÓN DE DAÑOS.
  - https://pnsd.sanidad.gob.es/pnsd/planAccion/docs/PLAD_2018-2020_FINAL.pdf
- Reducing the adverse health and social consequences of drug abuse: a comprehensive approach . Discussion paper (UNODC 2009)
  - https://www.unodc.org/docs/treatment/Reducing_the_Adverse_Health_and_Social_Consequences_of_Abuse.pdf
- Technical report prevention EMMCDDA. Drug prevention: exploring a systems perspective
  - https://www.emcdda.europa.eu/publications/technical-reports/drug-prevention-exploring-systems-perspective_en
- Guia RIOD La Reducción del Daño en la intervención con drogas. Conceptos básicos y buenas prácticas. <https://riod.org/guiareducciondedanos/>
-

3 Anàlisi de dades. Del fenomen global a la realitat local

INDICADORS DIRECTES

Alcohol

L'alcohol —a part del tabac— continua sent, amb escreix, **la substància que genera més problemes a la nostra societat; és la que ha generat més sol·licituds de tractament, per sobre del 42% del total** de l'any 2019, i és la substància que origina **més urgències als hospitals, més del 55% del total** (SIDC, 2019).

Segons L'ESCA (2019) la prevalença del **consum de risc d'alcohol en la població de 15 anys i més és del 3,7%** (5,9% els homes i 1,6% les dones) i és superior en les persones de 15 a 44 anys (5,5%). **La Regió Sanitària del Camp de Tarragona té un percentatge de (4,5%) essent una de les més altes de Catalunya.** Les altres Regions amb un índex més alt són, Terres de l'Ebre amb (4,7 %), Barcelona Metropolitana sud (5,1%) i Alt Pirineu i Aran (5,7%).

L'evolució de la prevalença del consum de risc d'alcohol des del 1994 mostra una tendència irregular, sobretot en els homes. No s'han trobat diferències estadísticament significatives entre el 2018 i el 2019.

Cal fer esment de l'important impacte del consum entre els joves: gairebé un de cada tres adolescents entre 14 i 18 anys afirmava el 2018-2019 haver presentat una intoxicació aguda i/o haver fet un consum intensiu d'alcohol els darrers trenta dies, i aquesta **prevalença és més elevada en les noies que en els nois.** Entre les **urgències relacionades amb el consum d'alcohol del 2019, un 7% són en menors d'edat, i aquest percentatge és més del doble en noies respecte als nois** (SIDC, 2019). **Segons l'informe PLANET REUS, el consum d'alcohol (borratxera) en els últims 30 dies és inferior a Reus que al total de Catalunya (17,7% Reus) davant un (21.0% Catalunya).**

Tabac

L'ESCA (2019) indica la prevalença del consum de tabac (diari i ocasional) en la població de 15 anys i més és del 23,9% (29,2% els homes i 18,8% les dones) i el 8,3% de

les persones està exposada al fum ambiental del tabac a la llar (7,0% dels homes no fumadors i 9,5% de les dones no fumadores). El consum de tabac és superior en grups d'edat més joves, en les persones de classe social menys afavorida i en les persones amb un nivell d'estudis secundaris. Tant en general com per edat i nivell d'estudis, els homes tenen una prevalença més alta que les dones (i s'arriba a una diferència de 13 punts de percentatge entre els homes i les dones de 15 a 44 anys i de 11 punts de percentatge entre els homes i les dones amb estudis secundaris). No s'han trobat diferències per Regió Sanitària en el consum de tabac ni en l'exposició al fum ambiental del tabac a la llar. El percentatge del consum de tabac mostra una tendència a disminuir en el període 1994-2017. L'any 2017 sembla que la tendència és a l'estabilitat. Pel que fa al percentatge de població exposada al fum ambiental del tabac a la llar, continua mostrant una tendència a disminuir des del 2006. Tot i això, no s'han trobat diferències estadísticament significatives entre el 2018 i el 2019 en cap dels dos indicadors. Pel que fa al consum diari segons enquesta PLANET REUS, en relació al consum diari, la mitja a Reus (11,7%) és inferior a la de Catalunya (13,5).

Cocaïna

Durant el 2019 s'observa un **increment del 14% del total d'urgències hospitalàries per consum de cocaïna** respecte al 2018. Diferents indicadors ens assenyalen un molt **probable increment del consum i abús de cocaïna els darrers anys**. Així, hem vist que les demandes de tractament per aquesta substància s'han incrementat per quart any consecutiu, i arriben als nivells assolits els anys 2005-2008, quan els inicis de tractament per aquesta substància eren els màxims històrics, tot i que en aquests anys entorn del 60% feien tractament per primera vegada i el 2019 en feien un 40% (SIDC, 2019). Segons l'enquesta PLANET REUS, la mitja de joves que han consumit cocaïna una o més vegades a la seva vida és (1,6%) respecte al (2,0%) a Catalunya.

En l'anàlisi d'aigües residuals observem que el 2016 hi va haver una forta pujada respecte als anys anteriors que s'ha mantingut els darrers tres anys. A més, el fet que la cocaïna sigui la segona substància il·legal més decomissada per la policia indica també la disponibilitat al mercat d'aquesta substància. d'inicis de tractament per consum de cocaïna (3.582), que com hem dit porta ja quatre anys consecutius incrementant-se.

Heroïna

No hi ha canvis en la demanda de tractament per consum d'heroïna, que continua en els mateixos nivells (1.521 el 2019), amb un elevat percentatge de reinicis de tractament: el 85%, molt per sobre de qualsevol altresubstància.

Pel que fa al tractament de pacients amb addicció als opioïdes com l'heroïna, constatem que es manté un nombre entorn del 8.000 persones en programes d'agonistes opioïdes (metadona o buprenorfina majoritàriament). Un element que cal considerar és que si, en general, la dosi de metadona d'estabilització està per sobre de 60 mg/dia i la de buprenorfina per sobre de 8 mg/dia, només un 34% del total de pacients en tractament amb metadona estan per sobre d'aquesta dosi (a presons no arriba al 15%), i dels pacients en tractament amb buprenorfina només el 52% estan per sobre (SIDC, 2019). Caldria analitzar els determinants d'aquesta situació.

Cànnabis

El cànnabis porta dos anys augmentant la demanda de tractament, i ha arribat al nombre màxim que havia tingut el 2015, d'entorn a 2.000 demandes. El cànnabis va ser la tercera substància més consumida entre els estudiants de 14 a 18 anys. El 39% han declarat haver-ho fet alguna vegada a la vida un 23% en l'últim mes. S'observa una tendència bastant estable des de l'any 2008, tot i que l'any 2018 aquestes prevalences van ser una mica superiors a les de l'enquesta anterior. La prevalença de consum diari o gairebé diari durant els darrers trenta dies es va mantenir estable respecte a la de l'any 2016, essent de quasi el 3% l'any 2018 (SIDC, 2019).

Cal remarcar que el **55% del total de les persones que demanen tractament per cànnabis presenten policonsum de drogues**¹. Després de l'anàlisi de les històries socials i clíniques de totes les demandes de tractament al SAiSM-HUSJR, només el 18% són demandes clares i específiques de

---

¹ Per aprofundir en la demanda de tractament per cànnabis a reus, consultar el següent article: <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=7286455>

deshabitució del cànnabis. El 82% restant són demandes relacionades amb situacions coadjuvants amb un pes més important en la problemàtica presentada que el sol fet de consumir cànnabis, com s'ha detallat a l'apartat de resultats. La tendència a l'alça de les demandes de tractament per cànnabis observades als diferents observatoris i sistemes d'informació (europeu, espanyol i català), coincideix amb les dades obtingudes al SAiSM-HUSJR, tot i que a escala local no s'ha notificat una tendència a l'alça tan acusada com en la resta de sistemes de notificació. Aquesta diferència es pot explicar per una imprecisió a l'hora de categoritzar les demandes, ja que moltes problemàtiques de causalitat múltiple relacionades amb l'ús de cànnabis directament i indirectament poden haver caigut en un «calaix de sastre». En aquest sentit caldria plantejar la revisió dels sistemes de notificació, diagnòstic, tractament i derivació actuals per poder clarificar i classificar millor les demandes relacionades amb el consum de cànnabis. En la darrera enquesta (ESTUDES, 2018), la prevalença del consum de cànnabis alguna vegada a la vida va ser lleugerament superior en les noies (SIDC, 2019).

Fàrmacs opioïds

Quan analitzem la prescripció de fàrmacs opioïdes², observem que **no augmenta el consum de fàrmacs més potents i ultraràpids**, que són els que generen més dependència. Si s'observa un **augment lleuger dels opioïds febles, com el tramadol**. Aquest consum, que s'usa per tractar determinades patologies amb dolor, és més freqüent en augmentar l'edat de les persones i més en dones que en homes, i aquesta **diferència entre sexes augmenta amb l'edat**. Cal tenir present que el dolor té una repercussió important en la qualitat de vida. L'any 2018 ha estat el primer any en què a l'enquesta ESTUDES es pregunta als estudiants de secundària si han consumit analgèsics opioïds. **El 2,4% n'havien consumit alguna vegada a la vida**, essent una prevalença força elevada tenint en compte que són joves de 14 a 18 anys (SIDC, 2019). Segons l'enquesta PLANET REUS, el consum d'opioïds sense recepta mèdica alguna o més vegades a la vida va ser d'un (3,2%) essent a Catalunya d'un (4,0%).

---

² Per aprofundir en aquesta qüestió consultar el següent informe:

Hipnosedants, somnífers, tranquil·litzants

El patró de consum d'hipnosedants, somnífers i tranquil·litzants augmenta amb l'edat i **és més intens en dones que en homes, i la diferència entre sexes també s'incrementa amb l'edat**. Pel que fa als hipnosedants (benzodiazepines), amb i sense recepta, van ser la quarta substància més consumida entre estudiants de 14 a 18 segons l'Enquesta sobre l'ús de drogues a l'ensenyament secundari a Espanya (ESTUDES), el 21% dels estudiants n'havien consumit alguna vegada a la vida i el 7% en els darrers trenta dies. Pel que fa al consum diari o gairebé diari es va mantenir estable respecte de l'any 2016, amb una prevalença del 3%. **Respecte del consum d'hipnosedants, igual que en enquestes anteriors, la prevalença en les noies gairebé duplica la dels nois**. En canvi, en la prevalença del consum diari o gairebé diari en els darrers trenta dies, les dones presenten prevalences superiors únicament en el consum de tabac i d'hipnosedants (SIDC, 2019). **Segons l'informe PLANET REUS, els nois d'entre 14 -18 anys superen lleugerament la mitja de Catalunya (12,1%) en el consum d'hipnosedants sense recepta (12,5%) a Reus.**

Segons l'Informe/Estudi del gabinet CERES ([Com afrontem la ciutadania la pandèmia del coronavirus? Panell/Onada 5](#)) a Reus **s'observa un augment significatiu de somnífers entre dones i joves en els darrers mesos de pandèmia.**

Estimulants sense recepta

Cal destacar aquí també que segons l'INFORME PLANET, la població d'entre 14 a 18 de **Reus supera lleugerament la mitjana de Catalunya en relació al consum d'estimulants sense recepta, alguna vegada a la vida, tant**

en nois com en noies. Nois a Reus (4,1%), nois a Catalunya (3,6%). Noies a Reus (4,2 %), noies a Catalunya (3,4%).

Pipes d'aigua

Segons l'INFORME PLANET, la població d'entre 14 a 18 de **Reus supera lleugerament la mitjana de Catalunya en relació a l'ús de pipes d'aigua (bongs)** alguna vegada o més a la vida. Nois a Reus (21,2%), nois a Catalunya (17,0%). Noies a Reus (14,8%), noies a Catalunya (13,2%).

Bolets al·lucinògens

Segons l'INFORME PLANET, la població d'entre 14 a 18 de **Reus supera lleugerament la mitjana de Catalunya en relació a l'ús de bolets al·lucinògens** alguna vegada o més a la vida. Nois i noies a Reus (3,1%), nois i noies a Catalunya (2,7%).

Cigarretes electròniques

Segons l'INFORME PLANET, la població d'entre 14 a 18 de **Reus supera lleugerament la mitjana de Catalunya en relació a haver utilitzat una cigarreta electrònica als 13 anys o abans per primera vegada. Reus (11,5%) Catalunya (8,8 %)**. En canvi el seu ús diari és inferior a Reus respecte a les dades del conjunt de Catalunya.

INDICADORS INDIRECTES

Conseqüències legals

El cànnabis en primer lloc i la cocaïna en segon són les drogues més decomissades, la qual cosa podria indicar-nos també més disponibilitat en el mercat. En el consum de drogues il·legals els homes acostumen a ser entre el 70% i el 80% del total; en canvi, en la comissió de faltes o delictes relacionats amb el consum o tràfic, ells acostumen a ser entorn del 90%. En les sancions, **observem una sobrerepresentativitat dels menors de 25**, ja que n'acumulen el 50% i dels estrangers, que són un 45%. Pel que fa als delictes, canvien les franges d'edat (un 32% tenen més de 40 anys i només un 20% menys de 25 anys), però continua havent-hi un 55% d'estrangers (SIDC, 2019).

Urgències Hospitalàries

Tot i que les drogues representen un 1% del total d'urgències hospitalàries de Catalunya, aquest percentatge ha augmentat un 8% respecte al 2018 i les que han **augmentat més són les urgències per consum de cocaïna, tot i que l'alcohol és a gran distància la substància que causa més urgències (56% del total d'urgències per consum de drogues)**. Cal tenir present que un 7% d'aquestes urgències són en menors, i les noies menors són un 12% respecte al total de dones i els nois un 5% respecte al total d'homes. En els grups d'edat més joves, la predominança de noies és més gran (SIDC, 2019).

Inicis de tractament notificats i analitzats al Servei d'Addiccions i Salut Mental Hospital Universitari Sant Joan de Reus (2019)

Nombre d'inicis de tractament analitzats i notificats (SIDC, 2019).

Centre	IT analitzats	IT notificats	% IT analitzats
---------------	----------------------	----------------------	------------------------

CAS Reus   589   602   97,8%

Inicis de tractament per centre i per droga principal

Centre   Heroïna   Cocaïna   Cànnabis   Alcohol   Tabac   Altres   Total

CAS	52	182	70	227	38	15	584
Reus	(8,9%)	(31,2%)	(12,0%)	(38,9%)	(6,5%)	(2,6%)	(100%)

Persones en el Programa de manteniment amb metadona, percentatge de persones amb dosis de 60 mg o més i dosi mitjana diària, a 31 de desembre de 2019, per centre

Centre	Persones en tractament	Dosi superior o igual a 60 mg	Dosi mitjana diària (mg)
CAS Reus	168	21,3%	42,5

Persones en tractament amb buprenorfina, percentatge de persones amb dosis de 8 mg o més i dosi diària mitjana, a 31 de desembre de 2019, per centre

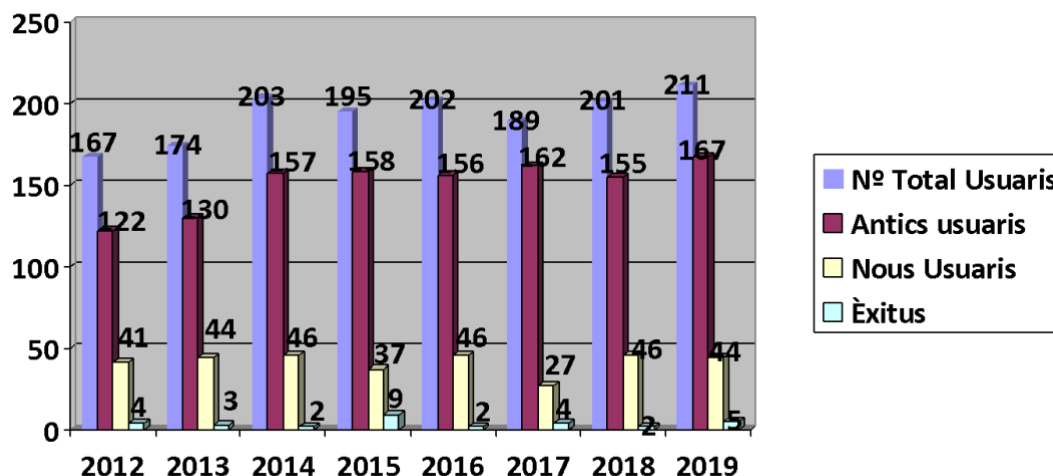
CAS Reus	21	33,3%	6,1
----------	----	-------	-----

Persones ateses al Centre de Dia i Activitats la Illeta.

Usuaris totals 2019: 211

Nous Usuaris 2019: 44

Evolució usuaris/Es del Centre d'Activitats La Illeta (2012-2019)

Infeccions per HEPC i VIH al camp de Tarragona

L'Agència de Salut Pública de Catalunya ha registrat durant el 2018 un total de 613 nous diagnòstics, cosa que representa un 4,9% menys en relació al 2017 i un 26,7% menys en relació als declarats al 2013.

D'altra banda, al Camp de Tarragona els darrers deu -entre els anys 2009 i 2018- s'ha passat de registrar 56 casos a 41. La taxa de reducció ronda el 25%. Altrament, els casos de Sida han passat de deu a set en el mateix període.

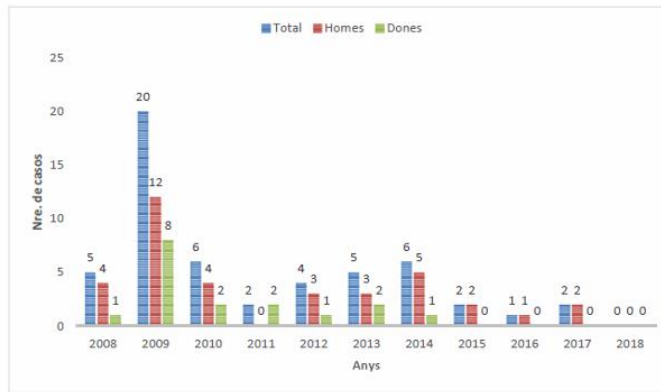
Aquesta reducció del nombre de nous diagnòstics del VIH es deu, en part, a una disminució i retard en la declaració, però també reflecteix l'efecte de la disminució de la transmissibilitat poblacional a causa de la incorporació dels tractaments universals l'any 2015 i de les polítiques preventives en marxa. Segons dades del Centre d'Estudis Epidemiològics sobre les ITS i SIDA de Catalunya (CEEISCAT) i pel que fa a la principal via de transmissió, sis de cada deu diagnòstics van ser en homes que tenen sexe amb altres homes (59%) i més de dos de cada deu (23%) van ser en homes i dones heterosexuales.

Pel que fa a les infeccions d'Hepatitis C el Camp de Tarragona registra dades realment baixes de noves infeccions en els darrers anys.

Generalitat de Catalunya
 Departament de Salut
 Secretaria de Salut Pública

DADES HEPATITIS C CAMP DE TARRAGONA 2008-2018

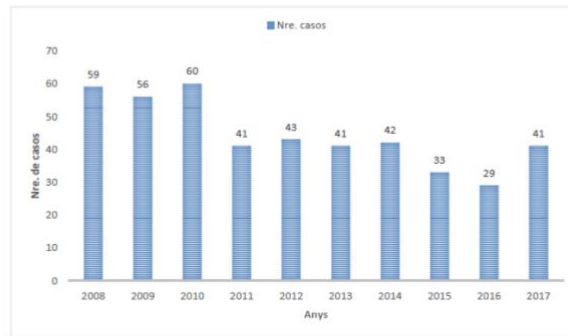
Evolució dels casos notificats entre el 2008 i 2018

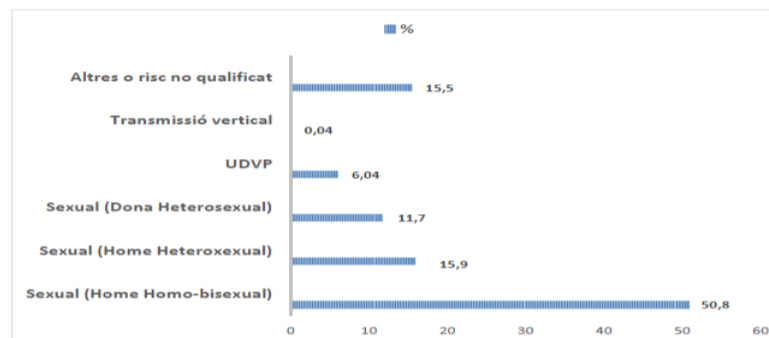
Vies de transmissió dels casos diagnosticats al Camp de Tarragona del 2011 al 2018

El 9,1 % dels casos d'hepatitis C diagnosticats al Camp de Tarragona entre el 2011 i el 2018 tenen l'antecedent de ser usuaris de drogues per via parenteral.

Dades VIH Camp de Tarragona

DADES VIH CAMP DE TARRAGONA 2008-2017**Evolució dels casos notificats entre el 2008 i 2017**

Any	Casos Total
2008	59
2009	56
2010	60
2011	41
2012	43
2013	41
2014	42
2015	33
2016	29
2017	41

Via de transmissió dels casos diagnosticats a Catalunya del 2008 al 2017

Via de transmissió	%
Sexual (Home Homo-bisexual)	50,8
Sexual (Home Heterosexual)	15,9
Sexual (Dona Heterosexual)	11,7
UDVP	6,04
Transmissió vertical	0,04
Altres o risc no qualificat	15,5

Mortalitat

Com hem avançat a la introducció l'indicador de mortalitat està basat en la definició i el mètode utilitzats pel Pla nacional sobre drogues (PNSD), en consonància amb la definició i els mètodes proposats per l'Observatori Europeu de les Drogues i les Toxicomanies (EMCDDA). Formen part d'aquest indicador les

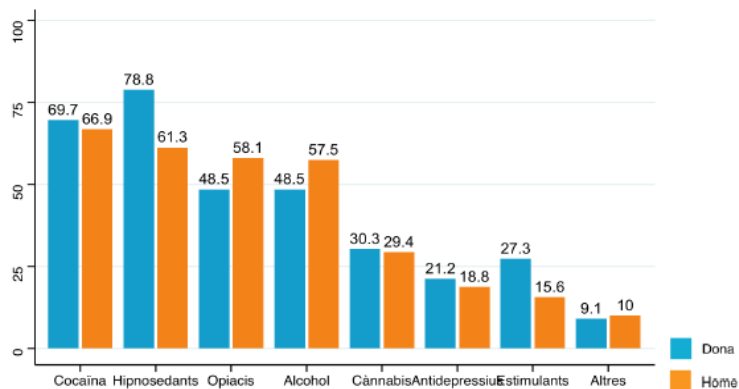

morts relacionades amb el consum de substàncies psicoactives de les persones d'entre 15 i 65 anys que han tingut una mort relacionada amb drogues ocasionada per una causa no externa (per exemple, un accident). Això és conegut com a RASUPSI (mort per Reacció Aguda a SUBstàncies PSICOactives) (SIDC, 2019).

Durant l'any 2018 va haver-hi un total de 197 morts considerades com a mort RASUPSI, tres casos menys que durant l'any 2017.

Un total de 46 de les morts esmentades (23%) es van produir a la ciutat de Barcelona, mentre que les altres morts es van produir a la resta de Catalunya (n = 151, 77%). Aquestes dades són similars a les del 2017, en què el 69% de les morts van ser fora de Barcelona ciutat. Més concretament, com es pot veure a la figura següent, durant el 2018, el 77% (n = 152) de les defuncions van produir-se a la província de Barcelona, **el 8% (n = 16) es van produir a la província de Tarragona**, el 8% (n = 16) van produir-se a la província de Girona i, finalment, el 7% (n = 13) es van produir a la província de Lleida.

Gran grup de substàncies psicoactives presents a les analítiques en funció del sexe: any 2018

Càlcul realitzat amb les dones amb els 33 (de 34) casos que es té informació, pels homes amb els 160 (de 163) casos

4 Diagnòstics de punts crítics i propostes estratègiques

Indicadors directes

Alcohol

La Regió Sanitària del Camp de Tarragona té un percentatge de (4,5%) essent una de les més altes de Catalunya.

És la substància que genera més problemes a la nostra societat; és la que ha generat més sol·licituds de tractament, per sobre del 42% del total de l'any 2019, i és la substància que origina més urgències als hospitals, més del 55% del total

Cal fer esment de l'important impacte del consum entre els joves: gairebé un de cada tres adolescents entre 14 i 18 anys afirmava el 2018-2019 haver presentat una intoxicació aguda i/o haver fet un consum intensiu d'alcohol els darrers trenta dies, i aquesta prevalença és més elevada en les noies que en els nois.

Entre les urgències relacionades amb el consum d'alcohol del 2019, un 7% són en menors d'edat, i aquest percentatge és més del doble en noies respecte als nois (SIDC, 2019).

Segons l'informe PLANET REUS, el consum d'alcohol (borratxera) en els últims 30 dies és inferior a Reus (17,7%) que al total de Catalunya (21.0%).

Cal reforçar o plantejar intervencions amb perspectiva de gènere, degut a la progressiva incorporació de les noies (més joves) als consums de riscos tradicionalment masculins.

Cocaïna

Durant el 2019 s'observa un **increment del 14% del total d'urgències hospitalàries per consum de cocaïna** respecte al 2018. Diferents indicadors ens assenyalen un molt **probable increment del consum i abús de cocaïna els darrers anys**.

Es recomana intensificar accions d'apropament a consumidors en actiu, campanyes de sensibilització i millora de l'accessibilitat al tractament de manera normalitzada (no estigma).

Promoure espais d'anàlisi de substàncies com a estratègia preventiva/educativa i d'apropament a serveis especialitzats.

Heroïna

No hi ha canvis en la demanda de tractament per consum d'heroïna, que continua en els mateixos nivells (1.521 el 2019), amb un elevat percentatge de reinicis de tractament: el 85%, molt per sobre de qualsevol altra substància. Els Programes de Tractament amb Metadona o Buprenorfina són accessibles tant al Servei d'Addiccions i Salut Mental HUSJR com en la seva versió de dispensació en oficines de farmàcia.

Cànnabis

El cànnabis porta dos anys augmentant la demanda de tractament, i ha arribat al nombre màxim que havia tingut el 2015, d'entorn a 2.000 demandes. La prevalença de consum diari o gairebé diari durant els darrers trenta dies es va mantenir estable respecte a la de l'any 2016, essent de quasi el 3% l'any 2018 (SIDC, 2019).

Cal remarcar que el **55% del total de les persones que demanen tractament per cànnabis presenten policonsum de drogues**.

En les sancions, (la gran majoria per tinença o consum de cànnabis) **observem una sobrerrepresentativitat dels menors de 25**, ja que n'acumulen el 50% i dels estrangers, que són un 45%. Pel que fa als delictes, canvien les franges d'edat (un

32% tenen més de 40 anys i només un 20% menys de 25 anys), però continua havent-hi un 55% d'estrangers (SIDC, 2019).

Es necessari augmentar les respostes de caràcter socioeducatiu davant la resposta sancionadora administrativa a majors de 18 anys. Davant la progressiu augment de grans plantacions i decomisos al Camp de Tarragona (també a Catalunya) cal establir estratègies de treball amb agents socials com poden ser, Forces de l'Ordre, Clubs de Cànnabis, Serveis d'informació juvenil i Serveis especialitzats.

Fàrmacs opioides

Quan analitzem la prescripció de fàrmacs opioides, observem que **no augmenta el consum de fàrmacs més potents i ultraràpids**, que són els que generen més dependència. Si s'observa un **augment lleuger dels opioides febles, com el tramadol**. Aquest consum, que s'usa per tractar determinades patologies amb dolor, és més freqüent en augmentar l'edat de les persones i més en dones que en homes, i aquesta **diferència entre sexes augmenta amb l'edat**. Cal tenir present que el dolor té una repercussió important en la qualitat de vida.

L'any 2018 ha estat el primer any en què a l'enquesta ESTUDES es pregunta als estudiants de secundària si han consumit analgèsics opioides. **El 2,4% n'havien consumit alguna vegada a la vida**, essent una prevalença força elevada tenint en compte que són joves de 14 a 18 anys (SIDC, 2019). **Segons l'enquesta PLANET REUS, el consum d'opioïdes sense recepta mèdica alguna o més vegades a la vida va ser d'un (3,2%) essent a Catalunya d'un (4,0%).**

Es recomana continuar monitoritzant el consum d'aquests tipus de fàrmacs i posar especial atenció a la variable de gènere i a la població més jove.

Emprendre actuacions coordinades amb els projectes de salut comunitària d'Atenció Primària.

Hipnosedants, somnífers, tranquil·litzants

El patró de consum d'hipnosedants, somnífers i tranquil·litzants augmenta amb l'edat i **és més intens en dones que en homes, i la diferència entre sexes també s'incrementa amb l'edat.** Pel que fa als hipnosedants (benzodiazepines), amb i sense recepta, van ser la **quarta substància més consumida entre estudiants de 14 a 18 segons** l'Enquesta sobre l'ús de drogues a l'ensenyament secundari a Espanya (ESTUDES), **el 21% dels estudiants n'havien consumit alguna vegada a la vida i el 7% en els darrers trenta dies.** Pel que fa al consum diari o gairebé diari es va mantenir estable respecte de l'any 2016, amb una prevalença del 3%. **Respecte del consum d'hipnosedants, igual que en enquestes anteriors, la prevalença en les noies gairebé duplica la dels nois.**

Segons l'informe PLANET REUS, els nois d'entre 14 -18 anys superen lleugerament la mitja de Catalunya (12,1%) en el consum d'hipnosedants sense recepta (12,5%) a Reus.

Segons l'Informe/Estudi del gabinet CERES ([Com afrontem la ciutadania la pandèmia del coronavirus? Panell/Onada 5](#)) a Reus **s'observa un augment significatiu de somnífers entre dones i joves en els darrers mesos de pandèmia.**

Cal també intensificar el treball amb perspectiva de gènere, degut a la progressiva incorporació de les noies (més joves). Promoure campanyes de sensibilització i informació relacionades amb aquest tipus de substàncies.

Estimulants sense recepta

Cal destacar aquí també que segons l'INFORME PLANET, la població d'entre 14 a 18 de **Reus supera lleugerament la mitjana de Catalunya en relació al consum d'estimulants sense recepta, alguna vegada a la vida, tant en nois com en noies**. Nois a Reus (4,1%), nois a Catalunya (3,6%). Noies a Reus (4,2%), noies a Catalunya (3,4%).

Promoure campanyes de sensibilització i informació relacionades amb aquest tipus de substàncies.

Pipes d'aigua

Segons l'INFORME PLANET, la població d'entre 14 a 18 de **Reus supera lleugerament la mitjana de Catalunya en relació a l'ús de pipes d'aigua (bongs) alguna vegada o més a la vida**. Nois a Reus (21,2%), nois a Catalunya (17,0%). Noies a Reus (14,8%), noies a Catalunya (13,2%).

Revisar legislació i homologació d'aquest tipus d'instrument i establiments que els ofereixen. Dotar d'informació objectiva i fiable a la població sobre aquest dispositius.

Bolets al·lucinògens

Segons l'INFORME PLANET, la població d'entre 14 a 18 de **Reus supera lleugerament la mitjana de Catalunya en relació a l'ús de bolets al·lucinògens** alguna vegada o més a la vida. Nois i noies a Reus (3,1%), nois i noies a Catalunya (2,7%).

Tot i la baixa prevalença del consum d'aquest tipus de substància, la promoció d'informació objectiva i veraç relacionada ha de poder ser accessible i contrastada.

Cigarretes electròniques

Segons l'INFORME PLANET, la població d'entre 14 a 18 de **Reus supera lleugerament la mitjana de Catalunya en relació a haver utilitzat una cigarreta electrònica als 13 anys o abans per primera vegada. Reus (11,5%) Catalunya (8,8 %)**. En canvi el seu ús diari és inferior a Reus respecte a les dades del conjunt de Catalunya.

Cal promoure d'informació objectiva i veraç relacionada amb aquest tipus de dispositiu. Promoure espais d'interrelació entre els establiments de venda i els serveis i administracions de salut i posar a disposició informació objectiva i contrastada.

Indicadors Indirectes

Pel que fa a les dades d'inici de tractament i mortalitat les dades locals no reflecteixen cap situació a tenir en compte. En relació a les infeccions relacionades amb el consum de substàncies, cal destacar els **nivells molt baixos d'infeccions per via parenteral d'Hepatitis C i VIH al Camp de Tarragona**. Cal doncs **mantenir, reforçar i continuar desenvolupant les estratègies de Reducció de Danys i Riscos**.

Anàlisi de serveis de la ciutat de Reus front el fenomen de consum de drogues (segons Pla Municipal sobre drogues de Reus)

Segons les guies, plans d'acció i documents tècnics de recomanacions de bones pràctiques citats en aquest document, el **municipi de Reus aconsegueix gairebé en la seva totalitat les recomanacions internacionals i nacionals respecte a la minimització de les conseqüències adverses per la salut relacionades amb el consum de drogues**.

■ Òptim
 ■ A consolidar
 ■ Inexistent

Programa de Tractament Substitutiu Opioids (baixa exigència i fàcil accés)

Programes de Distribució de Xeringues

Servei d'atenció i necessitats bàsiques a usuaris/es en actiu

Programa de Distribució de Kits Higienics per al consum inhalat o fumat

Naloxona (take home)

Servei d' anàlisi de Substàncies.
Sala de Consum Supervisat.
Servei d'informació a joves i famílies.
Informació, counselling, derivació, vacunació i tractament (VHC, VHB, VIH...).
Programa embaràs i consum de drogues.
Proporcionar material de sexe segur.
Implicació d'usuaris/Es de drogues en processos d'avaluació i satisfacció de programes.
Equip professional interdisciplinari. (CAS)
Pla Municipal.
Observatori drogues.
Programes d'oci nocturn saludable.
Webs d'informació.
Punt d'informació consum substàncies.
Programa prevenció Centres Educatius.

Espais de diàleg regulars amb la comunitat (policia, plans locals, veïnatge...) per tal d'evitar conflictes i millorar la seguretat de les persones que usen drogues i la comunitat.

5. Referències bibliogràfiques

Ajuntament de Reus. Regidoria de Salut Pública (2016). Pla Municipal de Drogues 2016-2020.

<https://www.reus.cat/sites/reus/files/Fitxers/arees/Salut/Documents/plasobredrogues20162020.pdf>

Borràs, T., Llord, A., i Pérez, A. (2019). Anàlisi de la demanda de tractament per cànnabis des de l'òptica del treball social als centres d'atenció i seguiment (CAS) a les drogodependències..

RTS: Revista de treball social <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=7286455>

Catalunya Planet Youth (2019). INFORME PLANET YOUTH. Reus. ICSRA.

CERES (2020). Com estem afrontant la ciutadania la situació actual provocada pel COVID-19?

Informe Onada 5. Ed. CERES, Reus. 2020.

[http://www.gabinetceres.com/fitxers/files/Informe%20Panel%20Coronavirus%20Onada%205%20global%20DEF\(2\).pdf](http://www.gabinetceres.com/fitxers/files/Informe%20Panel%20Coronavirus%20Onada%205%20global%20DEF(2).pdf)

CEEISCAT. https://canalsalut.gencat.cat/web/.content/A-Z/S/sida/enllasos/anual_VIH.pdf

Centre de dia i Activitats La Illeta. 2019. Memòria 2019. Document no publicat.

Centre d'Estudis Epidemiològics sobre les ITS i Sida de Catalunya (CEEISCAT) (2019). Vigilància epidemiològica de la infecció pel VIH i la SIDA a Catalunya Informe anual 2018. Ed.

European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (2019). Technical Report. Drug prevention: exploring a systems perspective.. Ed. Publications Office of the European Union, 2019. Luxembourg.

https://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/10403/EMCDDA%20Technical%20report_Drug%20prevention%20systems.pdf

Generalitat de Catalunya. Departament de Salut. Agència de Salut Pública de Catalunya Sub-direcció General de Drogodependències (2020). Sistema d'Informació de Drogodependències de Catalunya. Informe anual 2019. Ed. Agència de Salut Pública de Catalunya Sub-direcció General de Drogodependències.

<http://drogues.gencat.cat/ca/detalls/Noticia/Publicat-linforme-2019-del-Sistema-dInformacio-sobre-Drogodependencies-SIDC-de-la-Sub-direccio-General-de-Drogodependencies>

Generalitat de Catalunya. Departament de Salut (2020). L'estat de salut, els comportaments relacionats amb la salut i l'ús de serveis sanitaris a Catalunya. Resum executiu dels principals resultats de l'ESCA del 2019. Ed. Direcció General de Planificació en Salut. Barcelona. https://salutweb.gencat.cat/web/conten/ departament/estadistiques-sanitaries/enquestes/Enquesta-de-salut-de-Catalunya/Resultats-de-lenquesta-de-salut-de-Catalunya/documents/2019/resum-executiu_ESCA-2019.pdf

Martínez Oró, David, P. (2019). Opioides en España. Ni repunte de heroína ni crisis de opioides a la americana. Episteme. Investigación e intervención social. Barcelona. <https://www.epistemesocial.org/wp-content/uploads/2019/12/Opioides-en-Espan%CC%83a Ni repunte de heroi%CC%81na ni crisi a la americana.pdf>

Ministerio de Sanidad, consumo y bienestar social (2020). Estrategia Nacional sobre adicciones 2017-2024. Plan de Acción sobre adicciones 2008-2020.. Ed. Secretaria General Técnica. Centro de Publicaciones. Delegación del Gobierno para el Plan Nacional sobre Drogas. https://pnsd.sanidad.gob.es/pnsd/planAccion/docs/PLAD_2018-2020_FINAL.pdf

RIOD (2018). La Reducción del Daño en la intervención con drogas. Concepto y buenas prácticas. Red Iberoamericana de ONG'S que trabajan con drogas y adicciones. Ed. RIOD 2018. https://www.cuentocontigocuentaconmigo.riod.org/materiales/guia_rd_riod.pdf

United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) Vienna (2009). Reducing the adverse health and social consequences of drug abuse: a comprehensive approach . Discussion paper.. United Nations. https://www.unodc.org/docs/treatment/Reducing_the_Adverse_Health_and_Social_Consequences_of_Abuse.pdf